

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

07 februarie 2017

mun. Chișinău

Colegiul penal în următoarea componență:

Președinte Nicolae Gordilă,

Judecători Elena Covalenco, Iurie Diaconu, Liliana Catan, Ion Guzun

judecând, fără citarea părților, recursul ordinar, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 12 aprilie 2016, declarat de către avocatul Mîrza Daniela în numele inculpatei

Batuev Nina XXXX, născută la XXXX, în s.XXXX, r-nul XXXX și domiciliată în mun.XXXX, bd.XXXX, ap.XX.

Termenul examinării cauzei:

1. Prima instanță: 13.04.2011 – 02.08.2013;
2. Instanța de apel: 22.11.2013 – 27.02.2014;
21.01.2015 – 12.04.2016;
3. Instanța de recurs: 28.07.2014 – 18.11.2014;
26.12.2016 – 07.02.2017.

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Rîșcani, mun.Chișinău din 02 august 2013, Batuev Nina a fost achitată de sub învinuirea în comiterea infracțiunii prevăzute de art.190 alin.(5) Cod penal, pe motiv că fapta sa nu întrunește elementele infracțiunii.

2. Potrivit sentinței s-a constatat că prin rechizitoriu, Batuev Nina se învinuiește de faptul că, la 24 octombrie 2007, avînd drept scop însușirea bunurilor altei persoane în proporții deosebit de mari, prin înșelăciune, a împrumutat de la Nicolaescu Victor bani în sumă de 21000 euro și pentru a-l asigura că-i va restitui suma împrumutată, i-a eliberat o recipisă, totodată, gajîndu-i contractul de vînzare-cumpărare a imobilului cu nr.cadastral 1030107230.01, cu suprafața de 495,9 m și terenul aferent din s.Gura Bîcului, r-nul Anenii Noi.

Tot ea, la 16 ianuarie 2008, a împrumutat de la Nicolaescu Victor, în baza recipisei, 40500 euro și 13000 dolari SUA, obligîndu-se să restituie suma datî în termen de 10 zile, inclusiv mijloacele bănești luate cu împrumut la 24 octombrie 2007, în total suma de 62500 euro și 13000 dolari SUA, precum și penalitățile de întîrziere în sumă de 1000 euro, gajîndu-i în acest sens, același teren. De asemenea, inculpata i-a eliberat lui Nicolaescu Victor o procură generală, acordîndu-i dreptul, în cazul în care nu va restitui împrumutul, să vîndă terenul sus indicat.

Ulterior, Batuev Nina, știind cu certitudine că contractul de vînzare-cumpărare a imobilului cu nr.cadastral 1030107230.01, cu suprafața de 495,9 m și terenul aferent din s.Gura Bîcului, r-nul Anenii Noi se află la Nicolaescu Victor, dar este în incapacitate să restituie împrumutul, a vîndut bunul dat unei terțe persoane.

3. Sentința a fost atacată cu apel de către:

- procuror, care a solicitat casarea sentinței cu pronunțarea unei noi hotărîri, prin care N.Batuev să fie recunoscută vinovată și condamnată în baza art.190 alin.(5) Cod penal, la 12 ani închisoare, în penitenciar pentru femei, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții

de conducere pe un termen de 4 ani, invocând că instanța a apreciat arbitrar și eronat probele administrate, vonovăția inculpatei fiind cert dovedită prin declarațiile părții vătămate;

- avocatul I.Topală în numele părții vătămate, care a solicitat casarea sentinței, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care N.Batuev să fie recunoscută vinovată și condamnată în baza art.190 alin.(5) Cod penal, precum și să fie admisă acțiunea civilă, invocând că instanța a apreciat arbitrar probele administrate, achitând-o neîntemeiat.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 februarie 2014, apelurile declarate de către procuror și avocatul I.Topală în numele părții vătămate au fost respinse, ca nefondate.

Instanța de apel a indicat că, prima instanță a dat apreciere corectă probelor administrate și circumstanțelor cauzei, examinându-le conform art.101 Cod de procedură penală, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității, iar toate probele în ansamblu - din punct de vedere al coroborării lor și corect a ajuns la concluzia privind existența unor relații contractuale reglementate de legislația civilă, modul de examinare al cărora este prevăzut de normele codului civil, pentru care inculpata nu poate fi trasă la răspundere penală.

La fel, instanța de apel a indicat că în acțiunile inculpatei nu a fost stabilită latura subiectivă a infracțiunii, adică intenția, și anume că la momentul primirii banilor cu împrumut aceasta a avut intenția de a-i însuși, corect fiind achitată, or, vinovăția acesteia nu a fost dovedită sub aspect penal.

5. Împotriva hotărârilor judecătorești au declarat recurs ordinar:

- procurorul care, invocând temeiurile prevăzute la art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, a solicitat casarea acesteia, cu dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel, pe motiv că instanța a apreciat eronat și arbitrar probele și circumstanțele cauzei; - nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel;

- partea vătămată V.Nicolaescu care, invocând temeiurile prevăzute la art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, a solicitat casarea acestora, rejudecarea cauzei, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpata N.Batuev să fie recunoscută vinovată și condamnată în baza art.190 alin.(5) Cod penal, precum și să fie admisă integral acțiunea civilă, cu încasarea de la inculpată a prejudiciului material în sumă de 59000 euro și 8000 dolari SUA și prejudiciul moral în sumă de 400000 lei, pe motiv că instanța de apel a apreciat eronat și arbitrar probele și circumstanțele cauzei; - nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel.

6. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Supreme de justiție din 18 noiembrie 2014, au fost admise recursurile declarate de către procuror și partea vătămată, casată decizia instanței de apel și dispusă rejudecarea cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

În procesul de examinare a legalității deciziei instanței de apel, prin prisma celor invocate în recursurile declarate de către procuror și partea vătămată, instanța de recurs a constatat că motivele invocate de către aceștia sunt întemeiate, instanța de apel dând o apreciere arbitrară probelor și circumstanțelor cauzei, precum și nu s-a expus asupra tuturor motivelor invocate în apeluri.

7. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 12 aprilie 2016, au fost admise apelurile declarate de către procuror și avocatul I.Topală în numele părții vătămate, casată sentința și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care N.Batuev a fost recunoscută vinovată și condamnată în baza art.190 alin.(5) Cod penal, la 8 ani și 6 luni închisoare, în penitenciare pentru femei de tip închis, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții ce țin de gestionarea bunurilor pe un termen de 3 ani, precum și a fost admisă parțial acțiunea civilă, încasând de la N.Batuev în beneficiul lui

V.Nicolaescu prejudiciul material în mărime de 59000 euro și 8000 dolari SUA, echivalentul lor în lei la momentul executării hotărârii și prejudiciul moral în mărime de 10000 lei.

Instanța de apel a constatat că Batuev Nina, la 24 octombrie 2007, avînd drept scop însușirea bunurilor altei persoane în proporții deosebit de mari, prin înșelăciune, a împrumutat de la Nicolaescu Victor bani în sumă de 21000 euro și pentru a-l asigura că-i va restitui suma împrumutată, i-a eliberat o recipisă, totodată, gajîndu-i contractul de vînzare-cumpărare a imobilului cu nr.cadastral 1030107230.01, cu suprafața de 495,9 m și terenul aferent din s.Gura Bîcului, r-nul Anenii Noi.

Tot ea, la 16 ianuarie 2008, a împrumutat de la Nicolaescu Victor, în baza recipisei, 40500 euro și 13000 dolari SUA, obligîndu-se să restituie suma datî în termen de 10 zile, inclusiv mijloacele bănești luate cu împrumut la 24 octombrie 2007, în total suma de 62500 euro și 13000 dolari SUA, precum și penalitățile de întîrziere în sumă de 1000 euro, gajîndu-i în acest sens, același teren. De asemenea, inculpata i-a eliberat lui Nicolaescu Victor o procură generală, acordîndu-i dreptul, în cazul în care nu va restitui împrumutul, să vîndă terenul sus indicat.

Ulterior, Batuev Nina, știind cu certitudine că contractul de vînzare-cumpărare a imobilului cu nr.cadastral 1030107230.01, cu suprafața de 495,9 m și terenul aferent din s.Gura Bîcului, r-nul Anenii Noi se află la Nicolaescu Victor, dar este în incapacitate să restituie împrumutul, a vîndut bunul dat unei terțe persoane.

În motivarea concluziei date instanța de apel a indicat că, apreciind fiecare probă prin prisma prevederilor art.101 Cod de procedură penală, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar în ansamblu - din punct de vedere al coroborării lor, a constatat că vinovăția inculpatei se confirmă prin declarațiile părții vătămate V.Nicolaescu, ale martorilor V.Sterea, O.Mărginean, T.Prigala, A.Maier, N.Surdu, D.Ciornaia și materialele cauzei - copiile recipiselor din 24.10.2007 și 16.01.2008; copia procurii nr.2588 din 26.07.2007; copiile contractelor de donație nr.4148 din 08.07.2005, de vînzare-cumpărare nr.756 din 06.02.2006 și nr.1936 din 06.03.2008; procesul-verbal de confruntare dintre N.Batuev și V.Nicolaescu din 06.11.2009; copia recipiselor scrise în limbile română și rusă privind împrumuturile mijloacelor bănești prezentate de martorul V.Sterea, prin care se confirmă raporturile obligaționale civile dintre O.Tarkanr și V.Sterea; copiile dosarului cadastral nr.1030107230.01.

Consecvent, instanța de apel a conchis că, acuzațiile aduse inculpatei în comiterea infracțiunii prevăzute de art.190 alin.(5) Cod penal, și-au găsit confirmare, vinovăția acesteia fiind dovedită cu certitudine și fără echivoc, fiind prezente toate elementele constitutive ale infracțiunii, or, inculpata în scopul însușirii mijloacelor bănești de la V.Nicolaescu prin înșelăciune și abuz de încredere, folosea diferite pretexte, camuflîndu-și scopul infracțional prin întocmirea recipiselor, transmiterea contractului de vînzare-cumpărare etc, neexecutîndu-și obligațiile asumate și neavînd această intenție chiar din momentul primirii primei tranșe, cauzîndu-i părții vătămate un prejudiciu în proporții deosebit de mari.

Mai mult, învederează instanța de apel că, intenția inculpatei de a însuși mijloacele bănești de la V.Nicolaescu este dovedită inclusiv, prin faptul că aceasta deși a asigurat partea vătămată că-i va restitui împrumutul, dîndu-i drept garanție contractul de vînzare-cumpărare a imobilului cu nr.cadastral 1030107230.01, cu suprafața de 495,9 m și terenul aferent din s.Gura Bîcului, r-nul Anenii Noi, inclusiv procură generală pentru înstrăinarea acestuia în cazul în care nu-i va restitui mijloacele bănești împrumutate, la 06.03.2008, prin contractul de vînzare-cumpărare a aceluiași bun imobil nr.1936, N.Batuev i l-a înstrăinat altei persoane, și anume lui V.Sterea.

În context, instanța de apel a precizat că, în cazul în care una dintre părți, asumându-și angajamente, nu are posibilitate și nici dorință să le execute (în prealabil, fiindu-i transmise bunuri de cealaltă parte, care astfel își pierde dreptul de proprietate asupra lor), este necesară intervenția legii penale.

Astfel, instanța a conchis că prin acțiunile sale intenționate N.Batuev a comis infracțiunea prevăzută de art.190 alin.(5) Cod penal - escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere săvârșită în proporții deosebit de mari.

Ținând cont de prevederile art.61, 75-77 Cod penal, de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite, care face parte din categoria celor deosebit de grave, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea penală, precum și de influența pedepsei asupra corectării și reeducării inculpatei, instanța de apel a considerat că corectarea și reeducarea inculpatei este posibilă doar prin stabilirea unei pedepse cu închisoarea.

Cu referire la acțiunea civilă, avînd drept temei prevederile art.1423 Cod civil, instanța de apel a considerat oportun să o admită integral în partea prejudiciului material și în mărime de 10000 lei în partea prejudiciului moral, considerînd exagerat prejudiciul moral în mărime de 400000 lei, pretins de partea vătămată.

8. Împotriva deciziei a declarat recurs ordinar avocatul D.Mîrza în numele inculpatei N.Batuev care, invocînd temeiul prevăzut de art.427 alin.(1) pct.8) și 12) Cod de procedură penală, solicită casarea acesteia, cu menținerea sentinței, pe motiv că instanța a apreciat eronat probele și circumstanțele cauzei; - nu au fost aduse probe pertinente și incontestabile care să dovedească vinovăția inculpatei în săvîrșirea infracțiunii incriminate; - învinuirea adusă în rechizitoriu este imprecisă și depășită, nefiind concretizate sumele bănești împrumutate; - instanța de apel nu a reținut încălcările de procedură la faza urmăririi penale, fiind expirat termenul de menținere a inculpatei în calitate de bănuită; - învinuirea i-a fost adusă la cunoștință abia de către instanța de judecată; - nu au fost întrunite elementele infracțiunii; - instanța de apel nu a stabilit latura subiectivă a infracțiunii - intenția inculpatei de a însuși mijloacele bănești; - faptei săvârșite i s-a dat o încadrare juridică greșită.

9. Judecînd recursul în raport cu materialele dosarului și motivele invocate, ținînd cont de opinia expusă în referința procurorului, prin care se solicită respingerea recursurilor, Colegiul penal consideră că recursul ordinar urmează a fi admis din următoarele considerente.

Potrivit art.414 alin.(1), (5), (6) și 417 alin.(1) pct.8) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecînd apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărîrii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel, fiind obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel și nu este în drept să-și întemeieze concluziile pe probe cercetate de prima instanță dacă ele nu au fost verificate în ședința de judecată a instanței de apel și nu au fost consemnate în procesul-verbal. Decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus, după caz, la respingerea sau admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Astfel, în recurs, partea apărării a invocat că instanța de apel nu a reținut încălcările de procedură la faza urmăririi penale, fiind expirat termenul de menținere a inculpatei în calitate de bănuită, învinuirea fiindu-i adusă la cunoștință abia de către instanța de judecată și nu s-a expus asupra cererii privind încetarea procesului penal pe motiv că au fost încălcate prevederile art.63 alin.(2) pct.3) și (3) Cod de procedură penală.

Colegiul penal constată că, avocatul R.Capcelea în prima instanță a înaintat cerere privind încetarea procesului penal intentat în privința lui N.Batuev pe motivul încălcării

prevederilor art.63 alin.(2) pct.3) și (3) Cod de procedură penală, fapt solicitat și în ședința de judecată (f.d.59-60, 71 v.2)

Reieșind din conținutul sentinței, prima instanță a constatat încălcări grave procesuale ce denotă acțiuni contrare normelor Codului de procedură penală din partea organului de urmărire penală, și anume încălcarea art.63 alin.(2) pct.3) și (3) Cod de procedură penală, făcând referire și la hotărîrea Curții Constituționale din 23.11.2010 (f.d.149-150 v.2).

Potrivit apelului avocatului Ig.Topală în numele părții vătămate, acesta a criticat sentința invocînd la concluziile eronate ale instanței referitor la încălcarea normelor procesual penale reținute de prima instanță în ----achitării inculpatei (f.d.173-174 v.2).

În cadrul examinării cauzei penale în instanța de apel, la ședința din 24.02.2015, avocatul D.Mîrza în numele inculpatei a reiterat depășirea termenului de menținere a lui N.Batuev în calitate de bănuită (fiindu-i recunoscută această calitate la 01.10.2009, învinuirea fiindu-i înaintată la 26.10.2010), iar în ședința din 12.04.2014 a solicitat respingerea apelurilor declarate de către procuror și avocatul Ig.Topală în numele părții vătămate din aceste motive (f.d.64, 124 v.3), invocate inclusiv, atît în cadrul urmăririi penale, cît și în prima instanță (f.d.217-218 v.1 și f.d.59-60, 71, 137 v.2)

Prin urmare, casînd sentința de achitare a inculpatei, instanța de apel a omis să se expună asupra cererii părții apărării privind încetarea procesului penal pe motivul încălcării prevederilor art.63 alin.(2) pct.3) și (3) Cod de procedură penală or, acest aspect a format unul din considerentele care au stat la baza emiterii de către prima instanță a actului judecătoresc.

Subsecvent, Colegiul penal constată că prevederile legii procesual penale nu au fost întocmai respectate, modalitatea de motivare a soluției dînd dovadă că instanța de apel nu a acordat deplină eficiență prevederilor art.414 și 417 Cod de procedură penală, instanța neexpunîndu-se asupra argumentelor părții apărării, fiind lăsate fără apreciere.

În aceeași ordine de idei, Colegiul penal notează că, motivarea unei hotărîri constituie o garanție pentru părți în fața eventualului arbitrar judecătoresc, precum și singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a se putea exercita controlul judiciar, circumscriindu-se astfel noțiunii de proces echitabil în condițiile prevăzute de art.6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului.

Prin urmare, decizia instanței de apel trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. Obligarea instanței să-și motiveze hotărîrea pe cauzele penale rezultă din prevederile art.6 § 1 din Convenția Europeană. Lipsa motivărilor cerințelor legii într-o hotărîre judecătorească poate ridica probleme conform art.6 § 3(b) din Convenție, referitoare la accesul la justiție, situație în care nu sînt indicate cu suficientă claritate temeiurile pe care se bazează hotărîrea, ceea ce împiedică folosirea efectivă a procedurilor de contestare și afectează grav respectarea garanțiilor procedurale la un proces echitabil.

În acest sens se reține că, potrivit jurisprudenței CtEDO, „... rolul unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Mai mult, o decizie motivată oferă părții posibilitatea de a o contesta, precum și posibilitatea ca decizia să fie revizuită de către o instanță de recurs. Doar prin adoptarea unei decizii motivate poate avea loc un control public al administrării justiției. Dreptul de a fi auzit, prin urmare, include nu doar posibilitatea de a prezenta argumente instanței, dar de asemenea obligația corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse” (cauza Fomin vs Moldova din 11.10.2011).

În consecință, Colegiul penal conchide că instanța de apel, contrar prevederilor art.6 § 1, 3 din Convenție, nu a asigurat desfășurarea unui proces echitabil și nu a dat o argumentare motivată tuturor motivelor invocate atît de partea acuzării, cît și de partea apărării.

Potrivit art.435 alin.(1) pct.2) lit.c) Cod de procedură penală, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs, ea casează hotărîrea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel.

Avînd în vedere că erorile de drept invocate nu pot fi corectate de către instanța de recurs, decizia instanței de apel urmează a fi casată, cu dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță.

La noua rejudecare a cauzei instanța de apel are obligația ca în conformitate cu art.414 Cod de procedură penală, să verifice legalitatea și temeinicia sentinței atacate, să dea o apreciere obiectivă probelor administrate în cauză, să se pronunțe asupra temeiurilor invocate în recurs, să respecte prevederile art.394, 414 Cod de procedură penală și, în dependență de datele obținute, să pronunțe o hotărîre legală, întemeiată și motivată, care să corespundă prevederilor art.417 Cod de procedură penală.

10. În conformitate cu prevederile art.434, art.435 alin.(1) pct.2) lit.c) Cod de procedură penală, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție

D E C I D E:

Admite recursul ordinar declarat de către avocatul Mîrza Daniela în numele inculpatei Batuev Nina, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 12 aprilie 2016, în cauza penală în privința lui Batuev Nina și dispune rejudecarea cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac, pronunțată integral la 07 martie 2017.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Elena Covalenco

Iurie Diaconu

Liliana Catan

Ion Guzun